

เปรียบเทียบผลการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักตัวของผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่สอง ระหว่างกลุ่มที่มารับยาที่โรงพยาบาลและกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ในช่วงที่มีโรคติดเชื้อโควิด-19

ชนาภา ภักฐิตินันท์ พ.บ., วีระศักดิ์ ศรีนนภากร พ.บ.

กลุ่มงานอายุรศาสตร์ โรงพยาบาลราชวิถี 2 แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400

Abstract: Comparing the Body Weight Change in Type 2 Diabetes Patients between Received Medicines at the Hospital and by Mail Delivery During the COVID-19 Outbreak

Chanapa Pattarathitinan, M.D., Veerasak Sarinnapakorn, M.D.

Department of Medicine, Rajavithi Hospital, 2 Thung Phaya Thai, Ratchathewi, Bangkok, 10400

(E-mail: veerasak_sarin@yahoo.co.th)

(Received: 9 January, 2023; Revised: 1 February, 2023; Accepted: 8 July, 2023)

Background: The COVID-19 outbreak causes patients to avoid coming to the hospital. In addition, Rajavithi Hospital began to have a drug delivery system by mail during the outbreak. **Objective:** To compare differences in changes in body weight control, glucose levels, blood pressure, and lipid levels among type 2 diabetic patients who receive medication at the hospital and receive medication by mail. **Method:** This study was a retrospective cohort study. A total of 304 participants in the study were patients treated in diabetes clinics, 202 patients received medication at the hospital group, and 102 patients mail-in medicine group. **Result:** For patients receiving medication at the hospital of 202, the pre-epidemic mean weight was 68.95 ± 14.03 kg, with a non-significant decrease at six months to 68.52 ± 13.78 kg (p-value = .097). For patients receiving medication by mail, the previous weight was 71.74 ± 15.42 kg and there was a non-significant reduction at six months to 69.80 ± 14.53 kg (p-value = .059). The mean weight loss between the two groups showed no significant difference (p-value = .152). Changes in blood pressure, FPG, HbA1c, Cr, and LDL-C levels were not different in both groups. There was a greater decrease in BUN change in the postal drug group. **Conclusion:** The result showed no difference in body weight between the hospital and mail-order groups.

Keywords: Diabetes, COVID-19, Obesity

บทคัดย่อ

บทนำ: ในช่วงการระบาดของ COVID-19 เป็นสาเหตุทำให้ผู้ป่วยหลีกเลี่ยงการมาโรงพยาบาล ประกอบกับทางโรงพยาบาลราชวิถีเริ่มมีระบบส่งยาทางไปรษณีย์ในช่วงการระบาด **วัตถุประสงค์:** เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัว ควบคุมระดับน้ำตาล ความดันโลหิต ระดับไขมัน ในกลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่มารับยาที่โรงพยาบาลและรับยาทางไปรษณีย์ **วิธีการ:** การศึกษานี้เป็นการศึกษาย้อนหลัง ในผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 จำนวน 304 ราย ผู้ป่วย 202 รายได้รับยาที่โรงพยาบาล และกลุ่มผู้ป่วยที่รับยาทางไปรษณีย์ 102 ราย เปรียบเทียบความแตกต่างของ

การเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัว ควบคุมระดับน้ำตาล ความดันโลหิต ระดับไขมัน ช่วงก่อนการระบาดและเมื่อติดตามที่ 6 เดือน **ผล:** ผู้ป่วยในกลุ่มที่ได้รับยาโรงพยาบาลจำนวน 202 คน น้ำหนักเฉลี่ยก่อนการระบาด คือ 14.03 ± 68.95 กก. ลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญเมื่อหกเดือนเป็น 13.78 ± 68.52 กก. (p-value = .097) และกลุ่มยาทางไปรษณีย์ น้ำหนักก่อนหน้าคือ 15.42 ± 71.74 กก. มีการลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญที่หกเดือนเป็น 14.53 ± 69.80 กก. (p-value = .059) และค่าเฉลี่ยการลดน้ำหนักระหว่างสองกลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (p-value = .152) ส่วนการเปลี่ยนแปลงความดันโลหิต ระดับ FPG, HbA1c, Cr, LDL-C ไม่แตกต่างกันในทั้งสอง

กลุ่ม ยกเว้นมีค่าการเปลี่ยนแปลง BUN ที่ลดลงมากกว่าในกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ **สรุป:** ผลการศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างของน้ำหนักตัวระหว่างกลุ่มที่รับยาที่โรงพยาบาลและรับยาทางไปรษณีย์

คำสำคัญ: เบาหวาน, โควิด-19, โรคอ้วน

บทนำ

โรคเบาหวานเป็นโรคเรื้อรังที่ต้องได้รับการรักษาและรับยาต่อเนื่อง สถิติจำนวนผู้ป่วยเบาหวานทั่วโลก 50 ล้านคนในปี พ.ศ. 2528 เพิ่มขึ้นเป็นกว่า 170 ล้านคนในปัจจุบันและมีการคาดการณ์ว่าจะเพิ่มขึ้นเป็น 300 ล้านคนในปี พ.ศ. 2568¹ ประกอบกับช่วงปี พ.ศ. 2563 มีการระบาดของโรคโควิด-19 ทั่วโลก โดยยอดเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 มีผู้ป่วยโควิดทั่วโลก 8,013,963 คน ส่วนในประเทศไทย มีผู้ติดเชื้อ 3,135 คน² ทำให้ส่งผลกระทบต่อการศึกษาโรคเบาหวานในการตรวจติดตาม ทำให้มีการพัฒนาระบบรับยาทางไปรษณีย์ โดยโรงพยาบาลราชวิถีเริ่มมีการรับยาดังแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 ช่วงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 – มิถุนายน พ.ศ. 2563 พบผู้ป่วยเบาหวานในคลินิกอายุรกรรมทั้งสิ้น 8,492 คน เป็นผู้ป่วยที่รับยาทางไปรษณีย์ 432 คน คิดเป็นร้อยละ 5.09³ การรับยาไปรษณีย์อาจจะสัมพันธ์กับการไม่ออกนอกบ้านมากขึ้น อาจจะสัมพันธ์กับการสั่งอาหารมารับประทาน การไม่ได้ไปออกกำลังกายนอกบ้าน อาจจะทำให้มีการเพิ่มขึ้นของน้ำหนักตัวได้ ทำให้สนใจการศึกษาการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัวของผู้ป่วยเบาหวานในช่วงวิกฤติโรคโควิดที่รับยาทางไปรษณีย์เปรียบเทียบกับการมารับยาตามปกติ และศึกษาถึงการรับยาทางไปรษณีย์จะมีผลต่อการเปลี่ยนแปลง ระดับน้ำตาล ระดับน้ำตาลสะสม ระดับความดันโลหิต ค่าการทำงานของไต ระดับไขมันในเลือด หรือไม่อย่างไร

วัตถุประสงค์และวิธีการ

รูปแบบการวิจัยเป็นการศึกษาแบบ retrospective cohort กลุ่มผู้ป่วยเบาหวานชนิดที่ 2 ที่โรงพยาบาลราชวิถีในช่วงระบาดโควิดที่เริ่มมีการรับยาทางไปรษณีย์ระหว่างวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2563 ถึง 30 กันยายน พ.ศ. 2563 เปรียบเทียบกลุ่มที่มาตรวจติดตามและรับยาที่โรงพยาบาลราชวิถี และผู้ป่วยกลุ่มนี้ได้มารับการตรวจรักษาที่โรงพยาบาลอีกครั้ง ที่ 6 เดือน $\pm$ 2 เดือน โดยดูผลตัวแปรตามหลักคือการเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัว ตัวแปรตามรองคือค่าการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการติดตามการรักษาโดยเปรียบเทียบ ผลระดับน้ำตาล ระดับน้ำตาลสะสม ระดับความดันโลหิต ค่าการทำงานของไต ระดับไขมันในเลือด

เกณฑ์คัดเข้า ผู้ป่วยนอกที่เป็นเบาหวานชนิดที่ 2 ที่รับการตรวจรักษาพยาบาลราชวิถี มีการตรวจรับยาตามนัด และกลุ่มที่ได้รับการรับยาทางไปรษณีย์ที่ 3 เดือน $\pm$ 2 สัปดาห์ และมาติดตามนัดที่โรงพยาบาลที่ 6 เดือน $\pm$ 2 เดือน โดยเกณฑ์คัดออก คือ กลุ่มที่

มีข้อมูลไม่ครบถ้วน ซึ่งงานวิจัยนี้ผ่านการพิจารณารับรองจริยธรรมโรงพยาบาลราชวิถีเลขที่ 1612563/

กลุ่มตัวอย่าง คือ กลุ่มผู้ป่วยในคลินิกเบาหวานอายุรกรรมที่โรงพยาบาลราชวิถีในกลุ่มที่มารับยาเองและในกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2563 (เริ่มมีการรับยาทางไปรษณีย์) วางแผนเก็บข้อมูลก่อนช่วงการระบาด COVID-19 ช่วง 3 เดือนก่อนมีระบบจัดยาทางไปรษณีย์ (ธันวาคม พ.ศ. 2562 - กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563) และมีการติดตามน้ำหนักช่วงระยะเวลา 6 ± 2 เดือน หลังจากการเข้าร่วมโครงการ คำนวณขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ย 2 กลุ่ม อ้างอิงจาก pilot study ของกลุ่มที่มารับยาเองที่คลินิกโรคเบาหวาน พบว่า ไม่มีการเปลี่ยนแปลงหรือเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักน้อย จึงแทนค่าเท่ากับ 0.0 ± 1.86 กิโลกรัมและกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ มีการเปลี่ยนแปลงน้ำหนักเฉลี่ย 3.55 ± 1.22 กิโลกรัม คำนวณขนาดตัวอย่างได้กลุ่มละ 100 ราย โดยเก็บข้อมูลกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ 100 ราย และในกลุ่มที่มารับยาเองที่คลินิก ผู้วิจัยมีความประสงค์เก็บข้อมูลกลุ่มที่มารับยาเองที่คลินิกเพิ่มเป็น 200 ราย เพื่อลดความผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในการวิจัย รวมกลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มเป็นจำนวนทั้งสิ้น 300 ราย

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาเพื่อบรรยายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปที่เป็น ข้อมูลเชิงคุณภาพ รายงานด้วยจำนวน ร้อยละ ข้อมูลที่เชิงปริมาณมีการแจกแจงแบบปกติรายงานด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้สถิติเชิงอนุมานในการการเปรียบเทียบข้อมูลที่เป็นเชิงคุณภาพใช้สถิติ chi-square test หรือ Fishers' exact test การเปรียบเทียบน้ำหนักตัวและผลตรวจทางห้องปฏิบัติการก่อนและหลัง ที่มีการแจกแจงแบบปกติใช้สถิติ paired t-test การเปรียบเทียบน้ำหนักตัวและผลตรวจทางห้องปฏิบัติการระหว่างกลุ่มที่มารับยาที่โรงพยาบาล และกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ ที่มีการแจกแจงแบบปกติใช้สถิติ student t-test วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป IBM SPSS version 22.0

ผล

ข้อมูลพื้นฐานผู้ป่วยทั้งหมด 304 คน ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มรับยาเองและกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ได้แสดงในตารางที่ 1 ไม่พบความแตกต่างกันในปัจจุบัน เพศ อายุ น้ำหนักตัว ระดับความดันโลหิต การควบคุมระดับน้ำตาล ยารักษาเบาหวาน ยกเว้นในกลุ่มที่มารับยาเอง ได้รับยา GLP-1 RA มากกว่า แต่ในการศึกษานี้มีเพียง 3 รายที่ได้รับยา GLP-1 RA ซึ่งไม่แน่ว่าจะมีต่อการเปลี่ยนแปลงของค่าน้ำหนักตัวเฉลี่ยโดยรวม ส่วนการใช้ยา TZD (Thiazolidinediones) ซึ่งอาจจะมีส่วนในการเพิ่มน้ำหนักตัว อัตราการได้รับยา TZD ทั้งสองกลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มรับยาเองและกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ (n = 304)

ลักษณะ	รับยาเอง (n = 202 ราย)		รับยาทางไปรษณีย์ (n = 102 ราย)		p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
เพศ					.275
หญิง	126	62.4	57	55.9	
ชาย	76	37.6	45	44.1	
กลุ่มอายุ					.768
<60 ปี	62	30.7	33	32.4	
≥60 ปี	140	69.3	69	67.6	
ยารักษาเบาหวานที่ใช้					
Insulin	123	61.2	55	53.9	.224
Metformin	121	59.9	62	61.4	.803
SU	76	38	47	46.5	.155
Thiazolidinediones	40	19.8	17	16.7	.508
DPP4inh	27	13.4	7	6.9	.094
SGLT2 inhibitors	16	7.9	10	9.8	.579
GLP-1 agonists	0	0.0	3	2.9	.037*
สรุปการใช้ยา					.570
≥1 กลุ่ม	74	36.6	34	33.3	
≥2 กลุ่ม	128	63.4	68	66.7	
BP คุมได้	103	51	57	55.9	.420
ไต	107	53	42	41.2	.052
CKD stage					.186
Stage 1	37	18.3	27	26.5	
Stage 2	58	28.7	33	32.4	
Stage 3a	24	11.9	11	10.8	
Stage 3b	46	22.8	14	13.7	
Stage 4	21	10.4	6	5.9	
Stage 5	16	7.9	11	10.8	

ตารางที่ 1 ลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มรับยาเองและกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์ (n = 304) (ต่อ)

ลักษณะ	รับยาเอง (n = 202 ราย)		รับยาทางไปรษณีย์ (n = 102 ราย)		p-value
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	
HbA1c ก่อน					.630
≤ 7	97	48.0	46	45.1	
> 7	105	52.0	56	54.9	
BMI ก่อน					.516
<25	77	38.1	35	34.3	
≥25	125	61.9	67	65.7	

CKD: stage 1 eGFR ≥ 90 mL/min/1.73 kg², stage 2 eGFR 60-89 mL/min/1.73 kg², stage 3a eGFR 45-59 mL/min/1.73 kg², stage 3b eGFR 30-44 mL/min/1.73 kg², stage 4 eGFR 15-29 mL/min/1.73 kg², stage 5 eGFR < 15 mL/min/1.73 kg²

* significant at p-value < .05

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบน้ำหนักตัวและผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ก่อน-หลัง ในแต่ละกลุ่ม เมื่อผ่านไป 6 เดือนและเปรียบเทียบตัวแปรแต่ละตัวระหว่างกลุ่ม พร้อมทั้งแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังของตัวแปรโดยภาพรวมไม่แยกกลุ่ม (n = 304)

ข้อมูล	รวมสองกลุ่ม (n = 304)	รับยาเอง (n = 202)	รับยาทางไปรษณีย์ (n = 102)	p-value
น้ำหนักก่อน	69.89±14.55	68.95±14.03	71.74±15.42	.115
น้ำหนักหลัง	68.95±14.03	68.52±13.78	69.8±14.53	.455
p-value	.015*	.097	.059	
BMI ก่อน	27.29±4.89	27.26±4.86	27.37±4.97	.850
BMI หลัง	26.99±5.04	27.12±4.96	26.72±5.2	.521
p-value	.023*	.156	.071	
SBP ก่อน	137.55±20.79	137.98±22.04	136.71±18.13	.615
SBP หลัง	138.34±18.68	138.03±18.27	138.96±19.55	.682
p-value	.527	.975	.261	
DBP ก่อน	73.46±11.39	73.44±11.09	73.50±12	.966
DBP หลัง	73.84±11.55	73.72±11.14	74.09±12.38	.792
p-value	.603	.758	.645	
FPG ก่อน	142.84±44.02	143.35±45.85	141.83±40.34	.778
FPG หลัง	138.84±46.58	139.54±47.72	137.45±44.43	.713
p-value	.167	.321	.287	

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบน้ำหนักตัวและผลตรวจทางห้องปฏิบัติการ ก่อน-หลัง ในแต่ละกลุ่ม เมื่อผ่านไป 6 เดือนและเปรียบเทียบตัวแปรแต่ละตัวระหว่างกลุ่ม พร้อมทั้งแสดงการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลังของตัวแปรโดยภาพรวมไม่แยกกลุ่ม (n = 304) (ต่อ)

ข้อมูล	รวมสองกลุ่ม (n = 304)	รับยาเอง (n = 202)	รับยาทางไปรษณีย์ (n = 102)	p-value
HbA1c ก่อน	7.53±1.55	7.50±1.57	7.58±1.5	.691
HbA1c หลัง	7.27±1.41	7.26±1.43	7.29±1.38	.862
p-value	.004*	.004*	.001*	
LDL-C ก่อน	102.49±38.51	102.4±39.37	102.68±36.94	.953
LDL-C หลัง	95.79±32.22	95.61±32.00	96.14±32.81	.893
p-value	.004*	.003*	.056	
BUN ก่อน	22.36±15.27	21.51±12.81	24.03±19.21	.234
BUN หลัง	22.23±16.07	22.64±15.93	21.42±16.41	.532
p-value	.866	.181	.070	
Cr ก่อน	1.70±2.03	1.62±1.83	1.84±2.37	.778
Cr หลัง	1.69±2.04	1.66±1.96	1.74±2.19	.713
p-value	.906	.613	.453	
eGFR ก่อน	62.95±38.59	60.63±36.24	67.55±42.70	.140
eGFR หลัง	64.56±39.60	62.26±38.31	69.12±41.86	.154
p-value	.063	.030*	.460	

ตารางแสดงด้วยค่า Mean±SD, *Significant at p-value < .05

หมายเหตุ: หลัง คือ หลัง 6 เดือน ± 2 เดือน

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบน้ำหนักตัวและผลตรวจทางห้องปฏิบัติการก่อนและหลังการติดตามในแต่ละกลุ่มเมื่อผ่านไป 6 เดือน พบว่ามีแนวโน้มน้ำหนักและ BMI ลดลงทั้ง 2 กลุ่ม แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่ถ้าวรวมผู้ป่วยทั้งหมดพบว่าน้ำหนักเฉลี่ยลดลง 69.89±14.55 กก. เหลือ 68.95±14.03 กก. และ BMI ลดลงจาก 27.29±4.89 กก./ม² เหลือ 26.99±5.04 กก./ม² ซึ่งมีนัยสำคัญสถิติ ส่วนการเปลี่ยนแปลงความดันก่อนและหลังทั้ง 2 กลุ่มไม่มีความแตกต่างกัน

การตรวจติดตามทางห้องปฏิบัติการ พบว่าในกลุ่มที่มารับยาที่โรงพยาบาลจะมีการเปลี่ยนแปลงของ LDL-C, HbA1c, eGFR ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์พบว่ามีระดับ LDL-C, HbA1c, eGFR ที่ดีขึ้นแต่ไม่มีนัยสำคัญ

ส่วนระดับความดันโลหิต SBP, DBP และการตรวจทางห้องปฏิบัติการ BUN, Cr, FPG ไม่พบความแตกต่างก่อนและหลังอย่างมีนัยสำคัญทั้ง 2 กลุ่ม

แต่เมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของการเปลี่ยนแปลงในช่วง 6 เดือน ในกลุ่มที่มารับยาเองและกลุ่มที่รับยาไปรษณีย์พบว่า ไม่มีความแตกต่างระหว่าง 2 กลุ่ม ในด้าน น้ำหนักตัว BMI ความดันโลหิต ระดับน้ำตาล HbA1c, LDL-C ยกเว้นค่า BUN ที่ลดลงมากกว่าในกลุ่มที่รับยาไปรษณีย์ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยของผลต่างก่อนและหลังในกลุ่มรับยาเอง และค่าเฉลี่ยของผลต่างก่อนและหลังกลุ่มรับยาทางไปรษณีย์ (n = 304)

ผลต่างของค่าเฉลี่ยก่อนกับหลัง	รับยาเอง (n=202)	รับยาทางไปรษณีย์ (n=102)	p-value
น้ำหนัก	-0.43±3.66	-1.94±10.25	.152
BMI	-0.14±1.38	-0.64±3.57	.170
SBP	0.05±22.48	2.25±20.13	.404
DBP	0.28±12.77	0.59±12.86	.842
BUN	1.13±11.94	-2.61±14.39	.017*
Cr	0.04±1.11	-0.10±1.38	.332
FPG	-3.81±54.39	-4.38±41.36	.925
LDL-C	-6.79±32.57	-6.54±34.12	.950
HbA1c	-0.25±1.21	-0.29±0.87	.740
GFR	1.63±10.57	1.57±21.39	.980

ตารางแสดงด้วยค่า Mean±SD, *Significant at p-value <.05

วิจารณ์

จากการศึกษาพบว่า การเปลี่ยนแปลงของน้ำหนักตัวในกลุ่มที่มารับยาที่โรงพยาบาลและรับยาทางไปรษณีย์ไม่มีความแตกต่างกัน สำหรับผลการรักษาทางคลินิกพบว่า ผู้ป่วยทั้ง 2 กลุ่ม กลุ่มที่มารับยาที่โรงพยาบาลมีผลการรักษา HbA1c, LDL-C, eGFR ที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ แต่เมื่อเปรียบเทียบการเปลี่ยนแปลงระหว่าง 2 กลุ่ม ไม่พบว่ามีผลแตกต่างกัน ยกเว้นค่า BUN ที่ลดลงในกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์

เมื่อเปรียบเทียบกับ การศึกษาวิจัยของ Julie A. Schmitt die และคณะ, ค.ศ. 2006⁴ ผลลัพธ์จากการนอนโรงพยาบาลของผู้ป่วย ผลเลือดทางห้องปฏิบัติการ ผลลัพธ์พบว่า ในกลุ่มประชากรที่อายุน้อยกว่า 65 ปี การรับยาทางไปรษณีย์มีอัตราการมารับบริการที่แผนกฉุกเฉินและมานอนโรงพยาบาลที่น้อยกว่า (ร้อยละ 34 เทียบกับร้อยละ 40.2; p < .01) และผลเลือด creatinine ลดลง (ร้อยละ 41.4 เทียบกับร้อยละ 47.2; p < .01) ในขณะที่กลุ่มประชากรที่อายุมากกว่า 65 ปี มีการลดลงของการมาแผนกฉุกเฉินมากกว่า (ร้อยละ 13.4 เทียบกับร้อยละ 16.3; p < .01) แต่มีการใช้ยาซ้ำซ้อนที่มากกว่า (ร้อยละ 1.1 เทียบกับร้อยละ 0.7; p < .01) ซึ่งสนับสนุนการรับยาทางไปรษณีย์ แต่ในการศึกษาวิจัยในโครงการนี้ไม่ได้ศึกษาถึงการมารับบริการที่โรงพยาบาลที่แผนกฉุกเฉินและเรื่องของการใช้ยาที่ซ้ำซ้อน

ตัวแปรที่ผลการเปลี่ยนแปลงใน 6 เดือน เมื่อเปรียบเทียบระหว่างสองกลุ่มที่มีการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ ค่าเฉลี่ย BUN แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการเปลี่ยนแปลงของ BUN อาจจะมีการ

เปลี่ยนแปลงโดยปัจจัยหลายอย่าง รวมทั้งการรับประทานอาหาร โปรตีน อาจจะเป็นจากวิถีชีวิต การรับยาทางไปรษณีย์อาจจะไม่สะดวกเดินทางออกนอกบ้าน การซื้อของนอกบ้านหรือการรับประทานอาหารน่าจะน้อยกว่ากลุ่มที่สามารถเดินทางมารับยาที่โรงพยาบาลได้

และเมื่อเปรียบเทียบกับการศึกษา การศึกษาวิจัยของ O. Kenrik Duru และคณะ, ค.ศ. 2007⁵ ที่ได้สนับสนุนว่า ผลลัพธ์พบว่า การรับยาทางไปรษณีย์ดีกว่าการรับยาธรรมดา (ร้อยละ 84.7 เทียบกับร้อยละ 76.9, p < .001) โดยมีการศึกษาความสม่ำเสมอในการรับประทานยา (medical adherence) ทั้งในยากลุ่มเบาหวาน (ดีขึ้นร้อยละ 8.4) ยาลดความดันโลหิต (ดีขึ้นร้อยละ 7.8) และยาลดไขมันในเลือด (ดีขึ้นร้อยละ 6.8) p < .001 ข้อแตกต่างคือ การศึกษาวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาความสม่ำเสมอในการรับประทานยา นอกจากนี้จากการศึกษา O. Kenrik Duru และคณะ, 2007⁵ ในเชื้อชาติพบว่า การส่งยาทางไปรษณีย์พบในกลุ่มคนผิวขาวเทียบกับผิวดำ (ร้อยละ 61.0 เทียบกับร้อยละ 37.1, p < .001) และพบการส่งยาทางไปรษณีย์ในกลุ่มผู้ป่วยที่บ้านอยู่ไกลจากโรงพยาบาลมากกว่าบ้านอยู่ใกล้ (ร้อยละ 16.5 เทียบกับร้อยละ 13.3, p < .001) ซึ่งการวิจัยนี้ไม่ได้ศึกษาเปรียบเทียบเชื้อชาติและความสัมพันธ์ที่อยู่ของผู้ป่วยในการเลือกชนิดการมารับยา

และการศึกษาวิจัยของ Zhang L และคณะ ค.ศ. 2008⁶ ที่ศึกษาถึง พฤติกรรมในการรับประทานยาที่ดีกว่าในกลุ่มที่รับยาทางไปรษณีย์เช่นกัน แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นการศึกษานี้ ประเมินการคาดว่า ผู้ป่วยที่รับยาทั้งสองกลุ่ม มี medical adherence ที่ดี

นอกจากนี้ยังมีงานวิจัยที่สนับสนุนการรับยาทางไปรษณีย์ที่มีผลลัพธ์ในการรักษาที่ดีกว่า คือ การศึกษาวิจัยของ Phil Schwab และคณะ ค.ศ. 2019⁷ โดยพบว่าในช่วง 1 ปีแรกผลลัพธ์ของการรักษาในสองกลุ่มไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อเวลาผ่านไป 3-4 ปีพบว่ากลุ่มรับยาทางไปรษณีย์มีความสามารถในการควบคุม HbA1c และมีอัตราการนอนโรงพยาบาลที่ดีกว่า และ การศึกษาของ Julie A. Schmittiel และคณะ ค.ศ. 2016⁸ ก็สอดคล้องกับลักษณะการรับยาทางไปรษณีย์ที่โรงพยาบาลราชวิถี เนื่องจาก ถึงแม้เป็นการรับยาทางไปรษณีย์ก็จะดีกว่าผู้ป่วยซื้อยาเอง เนื่องจากมีการลงข้อมูลโดยแพทย์ได้ดูประวัติการรักษา ของผู้ป่วยแล้วก่อนที่จะจ่ายยาทางไปรษณีย์

การศึกษาของ Mohammed Badedi และคณะ ค.ศ. 2016⁹ ศึกษาโรคเบาหวานร่วมกับโรคร่วมต่าง ๆ ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์และส่งผลกระทบต่อกัน ข้อแตกต่าง คือ ในการศึกษาที่โรงพยาบาลราชวิถี ไม่ได้เก็บข้อมูลเรื่องอาหาร ในงานวิจัยนี้

การศึกษาวิจัยของ Carola A Huber และคณะ ค.ศ. 2016¹⁰ ผู้ป่วยที่ไม่เป็นเบาหวาน จะมีวินัยการรับประทานยาไขมันดีกว่าผู้ป่วยที่เป็นเบาหวาน ซึ่งคาดว่า การควบคุมระดับไขมันที่ถึงเป้าหมาย ในผู้ป่วยที่เป็นเบาหวานอาจเกิดจากโรคร่วมของผู้ป่วยและวินัยในการรับประทานยา ซึ่งอาจเกิดได้ปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ จำนวนเม็ดยาที่มากขึ้น, ความจำของผู้ป่วยที่เป็นเบาหวานและไม่เป็นเบาหวาน, นิสัยพื้นฐานความตระหนักวินัยของผู้ป่วยเบาหวานเทียบกับผู้ป่วยที่ไม่ได้เป็นเบาหวาน เป็นต้น

การศึกษาวิจัยของ Julie A. Schmittiel และคณะ ค.ศ. 2005¹¹ มีความคล้ายคลึงกับงานวิจัยนี้ แต่ข้อแตกต่าง คือ ผลลัพธ์ของกลุ่มไปรษณีย์ดีกว่ากลุ่มที่ซื้อยารับประทานเอง และได้ศึกษาความสัมพันธ์ ระหว่างปัจจัยประเภทการเลือกรับยากับเศรษฐฐานะของผู้ป่วยด้วย อาจสรุปได้ว่าเมื่อเปรียบเทียบโดยการซื้อยาเองกับการรับยาที่โรงพยาบาลที่มีแพทย์เป็นผู้สั่งยา ได้รับการทบทวนก่อนสั่งยาจากแพทย์ ได้จ่ายยาครบ จะมีประโยชน์มากกว่าผู้ป่วย

ไปซื้อยาเองตามร้านขายยา ข้อแตกต่างอีกอย่าง คือ มีการศึกษาถึงปัจจัยเศรษฐฐานะของผู้เข้าร่วมวิจัยต่อผลการรักษาด้วย ซึ่งการศึกษาวิจัยโครงการนี้ยังไม่ได้เก็บข้อมูลส่วนนี้ คาดว่าจะมีผู้วิจัยพัฒนาต่อยอดต่อไป

ส่วน การศึกษาวิจัยของ Zeng-hong Wu และคณะ ค.ศ. 2020¹² ช่วยสนับสนุนให้ผู้ป่วยเห็นความสำคัญ และความสัมพันธ์ของโรคเบาหวานและความรุนแรงของโรคโควิด 19 ที่มากขึ้นได้ เพื่อหวังว่าผู้ป่วยจะตระหนักและควบคุมตัวโรคดีขึ้น

จุดเด่นของการศึกษานี้ คือ มีผลการติดตามน้ำหนักตัว ความดันโลหิต การตรวจทางห้องปฏิบัติการครบในกลุ่มที่เคยได้รับยาทางไปรษณีย์และกลุ่มที่มารับยาที่โรงพยาบาลในช่วงที่มีการระบาดของโควิด แต่ข้อจำกัด คือ ไม่สามารถเก็บข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อน้ำหนักตัว เช่น การรับประทานอาหาร การออกกำลังกาย ความสม่ำเสมอในการรับประทานยา และการศึกษานี้เป็นการศึกษาช่วงสั้น ๆ ซึ่งไม่ทราบผลความแตกต่างในระยะยาวและกลุ่มผู้ป่วยเป็นผู้ที่ไม่ขาดการรักษาโดยมาตรวจตามนัดต่อเนื่องโดยไม่มีการขาดยา รวมถึงการบันทึกข้อมูลความสม่ำเสมอในการรับประทานยา จึงควรได้มีการศึกษาเพิ่มเติมต่อไป

สรุป

จากผลการศึกษาพบว่า น้ำหนักผู้ป่วยไม่มีความแตกต่างในการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยก่อนและหลัง 6 เดือน ระหว่างกลุ่มรับยาเองและกลุ่มรับยาทางไปรษณีย์ ถึงแม้ว่ากลุ่มที่มารับการตรวจที่โรงพยาบาลจะมีผลการรักษา LDL-C, HbA1c, และ GFR ที่ดีขึ้น แต่การเปลี่ยนแปลงค่าดังกล่าวทั้ง 2 กลุ่ม ไม่มีความแตกต่างกัน จึงอาจจะเป็นทางเลือกหนึ่งในการดูแลผู้เป็นเบาหวาน แต่ต้องมีการศึกษาเพิ่มเติม ในกลุ่มที่เหมาะสมที่จะได้รับยาทางไปรษณีย์ เช่น การควบคุมเบาหวานที่ดีอยู่เดิม การมีที่ตรวจน้ำตาลที่บ้าน เชื่อชาติระยะทางที่ห่างจากโรงพยาบาล ความร่วมมือในการรับประทาน อาหาร การออกกำลังกาย การรับประทานยาที่สม่ำเสมอต่อไป

References

1. Aekplakorn W, Stolk RP, Neal B, Suriyawongpaisal P, Chongsuvivatwong V, Cheepudomwit S, et al. The prevalence and management of diabetes in Thai adults: the international collaborative study of cardiovascular disease in Asia. *Diabetes Care* 2003;26(10):2758-63.
2. Department of Disease Control. The situation of Covid 19. [Internet] 2020 [cited 2020 Jun]. Available from: <http://ddc.moph.go.th/viralpneumonia/index.php>.
3. Rajavithi Hospital. Statistics and Medical Records Department. Medical records of diabetes patients in the internal medicine clinic, Bangkok: Rajavithi Hospital; 2020.
4. Schmittdiel JA, Karter AJ, Dyer WT, Chan J, Duru OK. Safety and effectiveness of mail order pharmacy use in diabetes. *Am J Manag Care* 2013;19(11):882-7.
5. Duru OK, Schmittdiel JA, Dyer WT, Parker MM, Uratsu CS, Chan J, et al. Mail-order pharmacy use and adherence to diabetes-related medications. *Am J Manag Care* 2010;16(1):33-40.
6. Zhang L, Zakharyan A, Stockl KM, Harada AS, Curtis BS, Solow BK. Mail-order pharmacy use and medication adherence among Medicare Part D beneficiaries with diabetes. *J Med Econ* 2011; 14(5):562-7.
7. Schwab P, Racsa P, Rascati K, Mourer M, Meah Y, Worley K. A Retrospective database study comparing diabetes-related medication adherence and health outcomes for mail-order versus community pharmacy. *J Manag Care Spec Pharm* 2019; 25(3):332-40.
8. Schmittdiel JA, Marshall CJ, Wiley D, Chau CV, Trinacty CM, Wharam JF, et al. Opportunities to encourage mail order pharmacy delivery service use for diabetes prescriptions: a qualitative study. *BMC Health Serv Res* 2019;19(422):1-8.
9. Badedi M, Solan Y, Darraj H, Sabai A, Mahfouz M, Alamodi S, et al. Factors associated with long-term control of type 2 diabetes mellitus. *J Diabetes Res* 2016;2016:2109542.
10. Huber CA, Reich O. Medication adherence in patients with diabetes mellitus: does physician drug dispensing enhance quality of care? Evidence from a large health claims database in Switzerland. *Patient Prefer Adherence* 2016;10:1803-9.
11. Schmittdiel JA, Karter AJ, Dyer W, Parker M, Uratsu C, Chan J, et al. The comparative effectiveness of mail order pharmacy use vs. local pharmacy use on LDL-C control in new statin users. *J Gen Intern Med* 2011;26(12):1396-402.
12. Zhang L, Zakharyan A, Stockl KM, Harada AS, Curtis BS, Solow BK. Mail-order pharmacy use and medication adherence among Medicare Part D beneficiaries with diabetes. *J Med Econ* 2011;14(5):562-7.